

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی، گروه علوم تربیتی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: تاریخ و فلسفه آموزش و پرورش، تعلیم و تربیت اسلامی

عنوان:

آسیب شناسی تربیت دینی با رویکرد دین گریزی و گرایش به عرفانهای کاذب

استاد راهنما:

دکتر مهشید ایزدی

استاد مشاور:

دکتر معصومه صمدی

پژوهشگر:

سمانه تقوی راد

پاییز ۱۳۹۳

بسمه تعالی
 دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران مرکزی
 دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی
 (این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۲۰۶۱۷۹۳۱۰۰۴	نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی کد: ۱۰۱
عنوان پایان نامه: آسیب شناسی تربیت دینی با رویکرد دین گریزی و گرایش به عرفانهای کاذب	
تاریخ شروع پایان نامه: ۹۳/۲/۱۸	نام و نام خانوادگی دانشجو: سمانه تقوی راد
تاریخ اتمام پایان نامه: ۹۳/۹/۲۶	شماره دانشجویی: ۹۱۱۰۳۸۲۲۹
رشته تحصیلی: علوم تربیتی - فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی	
استاد/استادان مشاور: دکتر معصومه صمدی	استاد/استادان راهنما: دکتر دکتر مهشید ایزدی
چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجرا و نتایج به دست آمده):	
<p>در این پژوهش، پژوهشگر به بررسی این مطلب می پردازد که کدام آسیبهای وارده بر تربیت دینی منجر به دین گریزی و گرایش افراد به عرفانهای کاذب میشود؟ با در نظر گرفتن روابط و تعامل دو گانه بین تربیت دینی و دین گریزی و گرایش به عرفانهای کاذب می توان به این سوال هم پاسخ داد که، دین گریزی و گرایش به عرفانهای کاذب چه آسیبی به تربیت دینی افراد جامعه وارد می نماید؟ با عنایت به این مساله که در هر پژوهشی انتخاب روش بستگی به نوع و ماهیت موضوع دارد، در این پژوهش که در حیطه ی دینی، اجتماعی میباشد؛ از روش تحقیق به شیوه ی توصیفی و مطالعه کتابخانه ای استفاده میشود. با بررسی مفهوم تربیت دینی و اهداف و آسیبهای وارده بر آن، چهار حیطه از روابط انسان مورد پژوهش واقع گشته است که عبارتند از اصلاح رابطه انسان با خدا، اصلاح رابطه انسان با خود، اصلاح رابطه انسان با جامعه، اصلاح رابطه انسان با طبیعت. در این میان، آسیبهای روابط چهارگانه انسان در مسیر تربیت دینی با رویکرد به این روابط مشخص گردیده است، در حیطه ی رابطه با خداوند به آسیبهایی نظیر: غفلت از خداوند بعنوان هادی واقعی، تلقی از نیاز به خداوند در هنگام سختیها، توقف در عبادت و غفلت از عبودیت، پوچی و سردرگمی در زندگی و رابطه خصمانه و غریبانه ی بین انسان و خدا اشاره کرد. مواردی نظیر: تمرکز بر کنترل بیرونی بجای کنترل درونی، غفلت از توانمندی معنوی انسان، اراده از جهت خودپرستی، غرض ورزی و پیش داوری در کشف حقیقت، غفلت از اخلاص در فعل اخلاقی، تن پروری و بی توجهی به جسم از آسیبهای پیش روی ارتباط انسان با خود است. کینه ورزی به دوستان و خوش بینی به دشمنان، تفرقه و کینه توزی، تأکید بر روابط ظالمانه، فردگرایی و بی قیدی در مسئولیتهای اجتماعی، تنبلی و کسالت و تأکید بر تلاشهای مادی و غفلت از تلاش معنوی از آسیبهای پیش روی رابطه انسان با جامعه میباشد. و در نهایت آنچه بعنوان آسیب در رابطه با طبیعت مطرح میشود، تخریب طبیعت (آلودگی محیط زیست) بهره گیری مادی انسان از طبیعت و غفلت از بهره گیری معنوی آن است. در این میان دین گریزی بعنوان هر گونه فاصله و واپس گرایی دینی، از دیدگاه قرآن و حدیث مورد تحلیل واقع شده و به عواملی نظیر فقر و ناداری، خشونت، تبلیغات دشمنان، دفاع نابخردانه از دین، معرفی نادرست دین، تبیین نارسای مفاهیم دینی، بیان ناسازگاری دین با نیازهای طبیعی بشر، اکراه و اجبار در دین، بکارگیری شیوه های نادرست تبلیغ، غفلت از ظرفیتهای و استعدادها، خصلتهای ناپسند، گناه و گریز از مسئولیت، تقلید و شخصیت گرایی، آلودگی محیطی، عملکرد نادرست برخی از عالمان دین، بعنوان عوامل دین گریزی اشاره شده است. دنیای جدید با روی آوردن مجدد به معنویت بعد از سالها فاصله داشتن از دین، دوباره بسوی آن باز گشته و به عرفان بعنوان راهی برای رسیدن به معنویت دوباره، متوسل گشته است. آنچه مهم است شناسایی عرفان کاذب از عرفان اصیل و اسلامی است که جز در سایه شناخت ویژگیهای آنها میسر نیست لذا با بیان شاخصه های آنها هر یک جداگانه مورد کنکاش واقع گردیده و تفاوت میان آنها بیان شده است. در پایان با بیان این مطلب که عرفانهای کاذب در حقیقت ثمره ی تهاجم فرهنگی است نه تعامل و مبادله ی فرهنگی؛ علل گرایش به آن را در دو دسته ی علل درون زا و علل برون زا تقسیم بندی کرده و متناظر با آنها راهکارهایی در دو طیف راههای علمی و راههای عملی ارائه داده ایم.</p> <p style="text-align: right;">واژگان کلیدی: آسیب شناسی تربیت دینی، تربیت دینی، دین گریزی، عرفانهای کاذب</p>	

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه مناسب است تاریخ و امضا:
 مناسب نیست

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول کلیات پژوهش.....
۲	مقدمه.....
۴	۱-۱ - طرح و بیان مساله.....
۵	۲-۱ اهمیت و ضرورت تحقیق.....
۶	۳-۱ اهداف تحقیق.....
۷	۳-۱ سوالات پژوهش:.....
۷	۵-۱- تعاریف واژگان و اصطلاحات.....
۱۹	معنای اصطلاحی سکولاریزم.....
۲۱	فصل دوم مبانی نظری و پیشینه تحقیق.....
۲۲	۱-۲ مقدمه.....
۲۸	۲-۲ دین و تربیت دینی.....
۳۴	۳-۲ ضرورت تربیت دینی از دیدگاه امام علی (ع).....
۳۵	۴-۲ اهداف تربیت دینی و آسیبهای مرتبط با آن.....
۳۶	۲-۴-۱ ابعاد تربیتی انسان.....
۳۸	۲-۴-۲ ارتباط اهداف تربیت دینی با ابعاد وجود انسان.....
۳۹	۲-۴-۳ دسته بندی اهداف تربیت دینی.....
۶۸	۲-۵ انسان ، دین و معنویت در گذر تاریخ.....
۷۲	۲-۵-۱ آشنایی با رنسانس.....
۷۴	۲-۵-۲ قرون وسطا.....
۸۹	۲-۵-۳ انسان معاصر ، دوران مدرنیته و معنویت.....
۱۰۱	۲-۶ بازخوانی نگاه قرآن و معنویت در اسلام.....

- ۷-۲-۱ علل روی آوری بشر جدید به معنویت در جهان..... ۱۰۵
- ۷-۲-۱-۱ سرخوردگی از عقلانیت و علم مدرن..... ۱۰۶
- ۷-۲-۲ اثبات نادرستی فلسفه های معنویت ستیز..... ۱۰۶
- ۷-۲-۳ شکست نظام های معنویت ستیز..... ۱۰۷
- ۷-۲-۴ تبلیغات گسترده گروه های معنویت گرا..... ۱۰۷
- ۷-۲-۵ برنامه های نظامی و اطلاعاتی..... ۱۰۸
- ۷-۲-۶ فطری بودن بحث پرستش در انسان..... ۱۰۹
- ۷-۲-۷-۱ سرخوردگی از خلأ روحی - روانی..... ۱۱۰
- ۷-۲-۸-۱ سرخوردگی از نابسامانی روز افزون تمدن مادی..... ۱۱۰
- ۷-۲-۹-۱ پیروزی انقلاب اسلامی ایران..... ۱۱۰
- ۷-۲-۸-۲ تحریف معنویت..... ۱۱۱
- ۷-۲-۹-۲ تلاش غرب در جهت دهی گرایشهای معنوی..... ۱۱۴
- ۷-۲-۹-۱-۱ مطالعه درباره چگونگی القاء مفاهیم معنوی به جنین :..... ۱۱۴
- ۷-۲-۹-۲-۱ بررسی چگونگی ارائه مفاهیم معنوی به کودکان:..... ۱۱۴
- ۷-۲-۹-۳ طراحی کارتونهای ماورائی و معنوی:..... ۱۱۵
- ۷-۲-۹-۴ ساختن فیلم های عرفانی و تدوین رمان ها و داستانهای خیالی..... ۱۲۰
- ۷-۲-۱۰-۱ علل و عوامل دین گریزی از منظر قرآن و حدیث..... ۱۲۲
- ۷-۲-۱۰-۱-۱ فقر و ناداری:..... ۱۲۴
- ۷-۲-۱۰-۲ آلودگی محیط اخلاقی و اجتماعی..... ۱۲۵
- ۷-۲-۱۰-۳ عملکرد نادرست برخی از عالمان دین..... ۱۲۵
- ۷-۲-۱۰-۴ خشونت..... ۱۲۶
- ۷-۲-۱۰-۵ تبلیغات و عملکرد دشمنان..... ۱۲۶
- ۷-۲-۱۰-۶ دفاع نابخردانه از دین..... ۱۲۷

- ۱۰-۲-۷ معرفی نادرست دین ۱۲۷
- ۱۰-۲-۸ تبیین نارسای مفاهیم دینی ۱۲۷
- ۱۰-۲-۹ بیان ناسازگاری دین با نیازهای طبیعی و فطری بشر ۱۲۸
- ۱۰-۲-۱۰ اکراه و اجبار در دین ۱۲۸
- ۱۰-۲-۱۱ بکارگیری شیوه های نادرست در تبلیغ ۱۲۹
- ۱۰-۲-۱۲ غفلت از ظرفیتهای و استعدادها در هدایت و تربیت ۱۲۹
- ۱۰-۲-۱۳ خصلتهای ناپسند ۱۲۹
- ۱۰-۲-۱۴ گناه و گریز از مسئولیت ۱۲۹
- ۱۰-۲-۱۵ تقلید و شخصیت گرایی ۱۳۰
- ۱۱-۲ جنبش های نوپدید دینی و بحران معنا ۱۳۰
- ۱۱-۲-۱۱-۱ اتهاجم فرهنگی و جنبشهای نوپدید دینی ۱۳۵
- ۱۲-۲ اهمیت عرفان در زندگی بشر ۱۳۸
- ۱۲-۲-۱ عرفان تامین کننده معنویت از دست رفته ۱۵۰
- ۱۳-۲ عرفان حقیقی و کاذب ۱۵۱
- ۱۳-۲-۱ ویژگی های عرفان حقیقی ۱۵۴
- ۱۳-۲-۲ مشخصه های عارفان حقیقی ۱۶۲
- ۱۳-۲-۳ آشنایی با عرفانهای کاذب ۱۷۲
- ۱۳-۲-۴ معرفی برخی از عرفانهای کاذب در ایران: ۱۷۳
- ۱۳-۲-۵ شاخصه ها و ویژگی های عرفانهای کاذب ۱۷۶
- ۱۳-۲-۶ شاخصه های عارفان کاذب: ۲۰۵
- ۱۴-۲ علی (ع) پدر عرفان اسلامی ۲۰۸
- ۱۵-۲ دلایل گرایش به عرفانهای کاذب در ایران و چگونگی راههای مقابله با آنها: ۲۱۶
- ۱۶-۲ پیشینه تحقیق ۲۲۲

- ۲۲۲.....۱۶-۱ پیشینه در ایران.....
- ۲۲۹.....۲-۱۶-۲ پیشینه خارج از کشور.....
- ۲۶۲.....نتیجه گیری:.....
- ۲۶۴.....فصل سوم روش اجرای پژوهش.....
- ۲۶۵.....۱-۳-۱ مقدمه:.....
- ۲۶۵.....۲-۳-۲ روش پژوهش:.....
- ۲۶۵.....۳-۳-۳ جامعه پژوهش:.....
- ۲۶۶.....۴-۳-۴ نمونه پژوهش:.....
- ۲۶۶.....۵-۳-۵ روش اجرای پژوهش:.....
- ۲۶۶.....۶-۳-۶ روش گرد آوری اطلاعات:.....
- ۲۶۶.....۷-۳-۷ طرح پژوهش:.....
- ۲۶۶.....۱-۷-۳-۱ فصل اول (کلیات پژوهش) :.....
- ۲۶۶.....۲-۷-۳-۲ فصل دوم (مبانی نظری و پیشینه پژوهش):.....
- ۲۶۷.....۳-۷-۳-۳ فصل سوم (روش اجرای پژوهش):.....
- ۲۶۷.....۴-۷-۳-۴ فصل چهارم (تجزیه و تحلیل داده ها):.....
- ۲۶۷.....۵-۷-۳-۵ فصل پنجم (نتیجه گیری و پیشنهاد):.....
- ۲۶۸.....فصل چهارم تجزیه و تحلیل یافته های پژوهشی.....
- ۲۶۹.....۱-۴-۱ مقدمه.....
- ۲۶۹.....۲-۴-۲ پاسخ به سوال ها.....
- ۲۶۹.....۱-۲-۴ آسیب های تربیت دینی با رویکرد دین گریزی و گرایش به عرفانهای کاذب کدام است؟.....
- ۲۷۱.....۲-۲-۴ تربیت دینی چیست و آسیبهایی آن کدامند؟.....
- ۲۷۳.....۳-۲-۴ دین گریزی چیست؟.....
- ۲۷۵.....۴-۲-۴ اهمیت عرفان در زندگی بشر چیست؟.....

- ۲۷۶.....۴-۲-۵-عرفان کاذب چیست و راههای مقابله با آن کدامند؟
- ۲۷۸.....فصل پنجم نتیجه گیری و پیشنهادات
- ۲۷۹.....۵-۱-مقدمه
- ۲۷۹.....۵-۲-چکیده
- ۲۸۱.....۵-۳-بحث پیرامون یافته ها و نتیجه نهایی:
- ۲۸۱.....۵-۳-۱-آسیب های تربیت دینی با رویکرد دین گریزی و گرایش به عرفانهای کاذب کدام است؟
- ۲۹۶.....۵-۳-۲-تربیت دینی چیست و آسیبهایی آن کدامند؟
- ۳۰۳.....۵-۳-۳-دین گریزی چیست؟
- ۳۰۴.....۵-۳-۴-اهمیت عرفان در زندگی بشر چیست؟
- ۳۱۰.....۵-۳-۵-عرفان کاذب چیست و راههای مقابله با آن کدامند؟
- ۳۱۸.....۵-۴-نتیجه نهایی:
- ۳۲۰.....۵-۵-محدودیتهای پژوهش:
- ۳۲۰.....۵-۵-۱-محدودیتهای در اختیار پژوهشگر:
- ۳۲۰.....۵-۵-۲-محدودیتهای خارج از اختیار پژوهشگر:
- ۳۲۱.....۵-۶-پیشنهادها:
- ۳۲۲.....۵-۶-۱-پیشنهادات کاربردی:
- ۳۲۶.....۵-۶-۲-پیشنهادات پژوهشی:
- ۳۲۸.....فهرست منابع

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۲۷۰	نمودار شماره یک
۲۷۱	نمودار شماره دو
۲۷۲	نمودار شماره ۳
۲۷۲	نمودار شماره ۴
۲۷۴	نمودار شماره ۵
۲۷۴	نمودار شماره ۶
۲۷۵	نمودار شماره ۷
۲۷۵	نمودار شماره ۸
۲۷۶	نمودار شماره ۹
۲۷۷	نمودار شماره ۱۰

فهرست جدول

صفحه	عنوان
۲۷۳	جدول شماره ۱

فصل اول کلیات پژوهش

مقدمه

این فصل شامل کلیات است که به بیان مساله و اهمیت و ضرورت پژوهش، اهداف پژوهش، سوالات پژوهش و در پایان فصل به تعریف مفاهیم و واژه های تحقیق اختصاص یافته است.

دین استوارترین ستون حیات مادی و معنوی و امنیت روانی آدمی است که به او عزت و شرافت می بخشد و نور ایمان و اخلاص رادرجانش برمی فروزد و او را از زنجیرهای اسارت های نابخردانه آزاد می سازد. دین داری نهادی کردن تعالیم و ارزشهای دینی است در همه ابعاد حیات آدمی که ثمرات بی شماری دارد و در لباس یقین، صبر و تسلیم و رضا، راستی و حیا و پاک دامنی و... جلوه می کند، اما پیوسته عواملی بصورت پیدا و پنهان، دینداری را تهدید می کند. طرح عنوان دین گریزی در ارتباط با بحث آسیب شناسی دینی است. از نظر اسلام انسانها فطرت دینی دارند و گریزان بودن از دین، جریانی برخلاف فطرت و طبیعت است. بنابر این، گرایش دینی نیاز به علت جویی ندارد؛ چون بر اساس فطرت است؛ بلکه باید به دنبال این بود که چرا بشر به بی دینی گرایش می یابد. (شکوهی، ۱۳۸۸، ۱۴)

بعلاوه به همان میزان که برنامه ریزی برای تعلیم، تربیت و رشد دینی، لازم و ضروری است، آسیب شناسی فرآیند تعلیم و تربیت نیز ضروری می باشد چرا که شناسایی آفتهایی که در طول این مسیر تربیت دینی ظاهر می شود و رفع آنها بهبود نظام تعلیم و تربیت دینی را در نسلهای آینده به دنبال خواهد داشت.

عوامل دین گریزی، از جنبه های گوناگون قابل تقسیم است. از نگاهی می توان آنها را به دو بخش کلی تقسیم نمود:

الف: عواملی که مانع روی آوردن انسان به دین و امور معنوی میگردند و او را از نزدیک شدن به دینداری باز می دارد.

ب: اموری که باعث تضعیف، تردید، دل زدگی و نا پابندی انسان به باورها و ارزش های معنوی است و او را از دین، مذهب و ارزش های معنوی دور می کند. (همان، ۱۵)

توسعه دامنه ابعاد مادی زندگی جوامع مدرن و انسان زمانه ما، نتوانسته از میزان احساس نیاز ریشه دار و همیشگی او به معنویت خواهی بکاهد. شکسته شدن اسطوره های علم گرایی و فن باوری و به پایان رسیدن دوره کوتاه ذوق زدگی های سده نوزدهمی و خاکستر شدن ماکت آرمان شهرهای دست ساخته انسان خود بنیاد در لهیب جنگ های جنون آمیز اول و دوم جهانی، و بروز بیماریهای روانی ویژه عصر مدرن همچون افسردگی و استرس، در کنار ظهور پوچ گرایی های نماد یافته اجتماعی در افشار جوان در قالبهایی همچون هیپی گری، جملگی در کنارهم بستری فراهم آورده تا معنویت خواهی که چندی به کالایی قاچاق و نشانه عقب ماندگی و کهنه پرستی تبدیل شده بود، آرام آرام به یک مطالبه عمومی تبدیل گردد و چونان عامل اصلی برای تامین سلامت روانی جامعه و شاخصی برای افزایش ضریب همبستگی و امنیت اجتماعی جایگاه بی همتای خود را کما بیش بازیابد. (مظاهری سیف، ۱۳۸۷، ۱۵) آسیب شناسی مدرنیته نشان میدهد، نظام های سلطه گر، گروه های فرصت طلب و ادیان و مذاهب واپسگرا با بهره گیری از وسایل و تجهیزات مدرن تبلیغی و نیز اطلاع رسانی فنی و علمی از نیاز شدید انسان به معنویات به ویژه عبودیت خداوند، سوء استفاده نموده و به نشر افکار و عقاید انحرافی خود پرداخته و موجب گمراهی انسانهای نا آگاه می شوند. (طالبی دارابی، ۱۳۸۸، ۶) از اینرو بر ماست تا در حد وسع خود افراد جامعه را از اهداف آنها با خبر ساخته و تا جایی که ممکن است خطر انحطاط جامعه اسلامی خویش را به حداقل برسانیم باشد که دست پر توان پروردگار هستی همواره یاور و مددکار ما باشد.

۱-۱ - طرح و بیان مساله

بشر امیال و غرایز متنوع و متعددی دارد. هرچند فیلسوفان در مباحث علم النفس فلسفی و عالمان اخلاق ارسطویی در طول تاریخ و روانشناسان جدید در مباحث خود تلاش کرده اند برای امیال و غرایز بشر قالب های مشخصی درست کنند و آنان را با معیارهای معینی دسته بندی نمایند، اما حق آنست که بطور دقیق نمی توان آنها را برشمرد و در قالب ها و دسته های مشخصی جاداد. در عین حال ، در یک تقسیم کلی می توان همه امیال و غرایز بشر را دو دسته کرد: (۱) امیال و غرایزی که بصورت خود جوش و غیر اختیاری و غیر ارادی فعال می شوند، و شکوفا شدن آنها نیازی به تعلیم و تربیت ندارد. مثل میل به تغذیه از بدو تولد. (۲) امیال و غرایزی که شکوفا شدن و فعالیت آنها نیاز به تحقق پاره ای از شرایط است. میل به معنویت و دین و گرایش به ماوراء الطبیعه و در یک کلام میل به خدا نیز از قبیل امیالی است که برای شکوفا شدن و بروز پیدا کردن نیاز به تحقق یک دسته از شرایط دارد. زمینه فعالیت آن باید فراهم شود. میل به کسب قدرت بیشتر در همه ابعاد وجودی ، میل به تمامیت خواهی و کمال مطلق از امیال فطری و غریزی انسان اند. اگر این امیال فطری شکوفا شده را به درستی پاسخ ندهیم، مورد سوء استفاده قرار گرفته ، به صورت کاذب ارضا شده و در نتیجه ابزار سعادت به ابزار شقاوت تبدیل خواهد شد. زمانی که این امیال فطری شکوفا شده به صورت کاذب پاسخ داده شوند، در آن صورت ضرر و خطر آنها برای سلامت دین و اخلاقی جامعه به مراتب بیش از ضرر کفر و معنویت ستیزی و دین ستیزی است. بنابراین خطر و آسیب فرقه های انحرافی و جعلی که بنام دین و با برداشتهای بد و نادرست از دین ایجاد می شوند ، به مراتب بیشتر از خطر کافران و ملحدان و کمونیستها برای دین است. در روزگار ما عرفانهای غیر مذهبی هم به بازار اندیشه و احساس جوانان وارد شده اند و این امر حساسیت دگر اندیشی و ارائه عرفان اصیل را در برابر مکاتب دروغین چندین برابر کرده است. از این جهت معرفی عرفان اسلامی ، که سرشار از معرفت و حقایق ناب عرفانی راستین عالم اسلام است ، بدلالی نظیر (۱) پاسخگویی به نیازها و گرایش های طبیعی و نظری انسانها به مسائل ذوقی و عرفانی (۲) نقد مبانی عرفانهای دروغین بر اساس معیارها و موازین عرفان اسلامی (۳) ادای وظیفه نسبت به ساحت عرفان اسلامی و حرمت نهادن به

رنج و ریاضت های بزرگان عرفا در طول تاریخ اسلامی، ضروری بنظر می رسد. در این پژوهش، پژوهشگر به بررسی این مطلب می پردازد که کدام آسیبهای وارده بر تربیت دینی منجر به دین گریزی و گرایش افراد به عرفانهای کاذب میشود؟

۱-۲ اهمیت و ضرورت تحقیق

صیانت و پاسداری از حصن حصین و کیان دین و دینداران از رسالت های مهم علما و روحانیون دینی و حسب آموزه های دینی و اوامر معصومین (ع) بوده است. پاسداری و حراست در این حوزه از سوی عالمان و متولیان اسلامی همواره در دو عرصه صورت پذیرفته است: ۱) تبیین درست گزاره ها و آموزه های دینی با روش ها و ادبیات مناسب و قابل مفاهمه برای مخاطبان در سطوح و طبقات مختلف. ۲) مقابله با تبلیغات دشمنان و معاندان و مخالفان و مبارزه با کژ راه ها. از این رو تاریخ اسلام بویژه شیعه همواره شاهد جهاد بی وقفه و مستمر عالمان بیدار و خیر اندیش و روشن ضمیر بوده است که با هجرت و جهاد در عرصه اثبات به تربیت عالمان و تبیین و بیان معارف اسلامی و ارزش های الهی پرداخته و در عرصه سلبی، به نقد و طرد و تبیین اعوجاج ها و کژی ها و انحراف ها جهد نمودند. بی تردید، امروز این آسیب و خطر و این ضرورت بدلیل توسعه وسایا ارتباطات و فن آوریهای اطلاعاتی و نیز خیزش و بیداری اسلامی که منافع جهان استعمار را نشانه رفته است، بیش از گذشته رخ می نماید، و بعنوان یک چالش جدی فرا روی همه قرار گرفته است (جمعی از نویسندگان، ۱۳۹۰، ص ۱۳).

آنجایی که سعدی میگوید:

همه عمر برندارم سر از این خمار مستی که هنوز من نبودم که تو در دلم نشستی

به این روی سخن اشاره دارد که شکوفایی گرایش فطری به خداوند در انسان به عهده تعالیم عرفانی است. غفلت از این ضرورت مهم فرصت را به شیادان میدهد که براحته عقاید انحرافی خود را تبلیغ کنند و آسیب جدی به عقاید و اخلاق جوانان ما وارد نمایند (منصوری لاریجانی، ۱۳۹۱، ص ۳۲۳). در دنیای امروز که مرزهای فرهنگی کم رنگ شده و سواره نظام و پیاده نظام رسانه ای، ابر فرهنگ غرب را در جهان می گستراند، جهان اسلام نیز از حضور این جریانهای هزار رنگ منزه و پاک

نمانده است. از این رو، مطالعه نقادانه این فرقه ها، به خصوص آنهایی که در ایران پرکارند، ضروری است و کوتاهی در این امر، زیانهای جبران ناپذیری را به فرهنگ و سایر ساحت های حیات اجتماعی وارد خواهد کرد. (مظاهری سیف، ۲۲، ۱۳۸۷).

لذا برعهده ماست که بعنوان یک شیعه که رهرو راه اهل بیت (علیها السلام) هستیم در حد وسع خود به حفاظت و حراست از دین و مذهب خویش پرداخته و آن را از آسیبها محفوظ بداریم و بزبانی ساده برای علاقمندان به عرفان بیان داریم که عرفان اسلامی صرفاً ریشه در آیات قرآن کریم و سیره چهارده معصوم (ع) دارد و فراتر از آنچه که قرآن می فرماید یا اهل بیت (ع) بدانها عمل کرده اند، چیزی از خود نه می بافد و نه میگوید. این پژوهش حداقل قدمی است که پژوهشگر با حداکثر تلاش خود در این راه برداشته است. اهمیت این موضوع زمانی رخ نشان می دهد که سست شدن پایبندی دینی در بعد فردی موجب عدم پاسخگویی به یک نیاز فطری انسان است و این خود باعث کم شدن توان آدمی در برابر ناملازمات زندگی شده و گاهی خود را بشکل "بحران هویت" نشان میدهد. بحران هویتی که گاهی انسان را به قهقرای انسانیت سوق میدهد و خوی و خصلت حیوانی را در وجود انسان بصدر مینشاند. هر انسان مسلمانی که بخواهد بر اساس معیارهای دینی و مذهبی زندگی کند و سرانجام به سعادت دنیا و آخرت نایل آید، نیاز به تربیت دارد و این تربیت زمانی در مسیر صحیح خود قرار میگیرد که با فطرت انسان هماهنگ و همسو باشد و لذا جز خالق انسان که از چند و چون ویژگیهای جسمی و روحی او آگاه است کسی دیگر قادر به چنین برنامه ریزی نخواهد بود لذا می توان گفت تربیت دینی همان برنامه زندگی در جهت رسیدن به سعادت بشر است که غفلت از آن انسان را دچار خسران میکند و هرگونه انحرافی از آن صدمات غیر قابل انکار و جبران ناپذیری برای انسان به ارمغان می آورد.

۱-۳ اهداف تحقیق

هدفهای تحقیق:

هدف کلی: بررسی آسیب های تربیت دینی با رویکرد دین گریزی و گرایش به عرفانهای کاذب

در کنار این هدف کلی اهداف جزئی زیر نیز مدنظر بوده است:

۱) بررسی تربیت دینی و آسیبهای مربوط به آن

۲) بررسی دین‌گریزی

۳) بررسی اهمیت عرفان در زندگی بشر

۴) بررسی عرفانهای کاذب و راههای مقابله با آن

۱-۳ سوالات پژوهش:

سوال کلی: آسیب‌هایی تربیت دینی با رویکرد دین‌گریزی و گرایش به عرفانهای کاذب کدام است؟
سوالات فرعی:

۱) تربیت دینی چیست و آسیبهایی آن کدامند؟

۲) دین‌گریزی چیست؟

۳) اهمیت عرفان در زندگی بشر چیست؟

۴) عرفان کاذب چیست و راههای مقابله با آن کدامند؟

۱-۵- تعاریف واژگان و اصطلاحات

۱. آسیب‌شناسی:

آسیب به معنای «آفت، بیماری، اختلال و خطر» آمده است. در فرهنگ فارسی چنین معنا شده است: «آسیب: زخم، عیب و نقص، درد، رنج، گزند، زیان، خسارت». (معین، ۱۳۸۹، ۲۳) آسیب‌شناسی:

معادل واژه پاتولوژی (مشیری، ۱۳۸۸، ۱۶) به معنای شاخه‌ای از علم پزشکی است که به بررسی و شناخت علل و نشانه‌های بیماریها می‌پردازد، درد‌شناسی (همان، ۱۶۴). بر اساس تعریف فرهنگ پیشرفته آکسفورد، آسیب‌شناسی، مطالعه علمی آسیب‌ها، بیماری‌ها و اختلالات است. آسیب‌شناسی، موقعیتی و یا حالتی زیست‌شناختی است که در آن یک ارگانیزم از عملکرد صحیح و یا مناسب منع شده است. (هورنای، ۱۳۸۲، ۹۲۸) بنابراین، اصطلاح آسیب‌شناسی (pathology) واژه‌ای است که ابتدا در علوم پزشکی بکار می‌رفته و سپس به مباحث علوم انسانی و اجتماعی راه یافته است لذا در علم پزشکی به حالت آسیب‌مند سلول‌های زنده اشاره دارد. در این حالت سلول‌ها به علت رشد